

بررسی سیمای جنایی مجرمین مواد مخدر

مطالعه موردی در اردوگاه حرفه آموزی و کاردرمانی استان اردبیل

تالیف

هادی ابراهیم زاده

انتشارات قانون یار

۱۳۹۶

سرشناسه	: ابراهیم‌زاده، هادی، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی سیمای جنایی مجرمین مواد مخدر: مطالعه موردی در اردوگاه حرفه‌آموزی و کاردرمانی استان اردبیل / تالیف هادی ابراهیم‌زاده.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات قانون یار، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۴ ص.: جدول، نمودار.
شابک	: : ۹۰۸۷-۸۰۷۷-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: واژه‌نامه.
موضوع	: دلالان مواد مخدر -- ایران -- نمونه پژوهی
موضوع	: Drug dealers -- Iran -- Case studies
رده بندی کنگره	: HV ۵۸۴۰ الف / الف ۲ ۱۳۹۶
رده بندی دیویی	: ۳۶۳ / ۴۵۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۶۶۵۰۶۰

انتشارات قانون یار

بررسی سیمای جنایی مجرمین مواد مخدر

مطالعه موردی در اردوگاه حرفه آموزی و کاردرمانی استان اردبیل

تألیف: هادی ابراهیم زاده

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۱۸۵۰۰ تومان

شابک: 978-600-8077-87-9

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۶۶۹۷۳۹۶۰ کتابفروشی رسولی (چراغ دانش سابق)

فهرست مطالب

۷ مقدمه
۹ فصل اول
۹ کلیات و مفاهیم
۷۱ فصل دوم
۷۱ روش شناسی پژوهش
۸۱ فصل سوم
۸۱ تجزیه و تحلیل داده ها
۱۵۹ فصل چهارم
۱۵۹ بحث و نتیجه گیری
۱۶۹ فهرست منابع
۱۷۱ کتب:
۱۷۵ مقالات:

مقدمه

پژوهش حاضر با هدف بررسی سیمای جنایی مجرمین مواد مخدر اردوگاه حرفه آموزی و کاردرمانی استان اردبیل و از منظر نظریه های جرم شناختی صورت گرفته لذا مهم ترین عاملی که نگارنده به آن دست یافته، آن بوده، که علت عمده گرایش به جرائم مواد مخدر «به غیر از استعمال» ضعف وضعیت اقتصادی بوده است. این پژوهش کاربردی و براساس شیوه گردآوری داده‌ها از نوع تحقیقات پیمایشی و کتابخانه‌ای و از نوع توصیفی و استنباطی بوده است. داده‌های این پژوهش به دو شیوه کتابخانه‌ای با ابزار فیش برداری و شیوه میدانی با کمک ابزار پرسشنامه، جمع‌آوری گردیده است. جامعه آماری پژوهش حاضر، کلیه مجرمین مواد مخدر اردوگاه حرفه آموزی و کاردرمانی استان اردبیل، که تعداد آنها در سال ۱۳۹۵، ۱۴۰ نفر و حجم نمونه ای که با توجه به جدول مورگان، از میان کل این جمعیت انتخاب نموده ایم. ۰۳ نفر، روش نمونه گیری از نوع تصادفی ساده در دسترس، محدوده مکانی آن شهرستان اردبیل و قلمرو موضوعی آن نیز اردوگاه حرفه آموزی و کاردرمانی استان اردبیل بوده است. همچنین جنسیت تمامی آزمودنیها علی رغم اینکه اردوگاه ویژه مردان بوده استثنائاً مرد و سن اکثریت آزمودنیها بین ۲۸ تا ۳۸ سال بوده است. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS و آزمونهای آماری آن از قبیل ضریب همبستگی اسپیرمن و پیرسون، ناپارامتریک، آنالیز واریانس، آتک نمونه ای و دونمونه ای مستقل صورت گرفته است. بر اساس یافته های پژوهش از میان فرضیات مطروحه تنها فرض رابطه وضعیت مجرمین مواد مخدر و جرائم ارتكابی آنها، با توجه به اینکه سطح معناداری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۵ کمتر از ۰/۰۵ بوده، تایید شده است. لذا بین وضعیت مجرمین مواد مخدر اردوگاه حرفه آموزی و کاردرمانی استان اردبیل و جرائم ارتكابی توسط آنها رابطه مثبت معناداری وجود داشته است. و بقیه فرضها علیرغم اینکه سطح اطمینان لازم را کسب نکرده بودند رد گردیده اند.

مواد مخدر و جرایم مربوط به آن که سال هاست به منزله یک بلای اجتماعی موجب هدر رفتن منابع انسانی و مالی جوامع مختلف می شود، آن چنان گستره وسیعی دارد که آن را می توان از ابعاد مختلفی بررسی نمود و هر علمی از دیدگاه خود می تواند زوایای گوناگون آن را کنکاش کند مواد مخدر و جرم، بر طبق پژوهش های مختلف ارتباط لاینفکی با یکدیگر دارند. حتی در مواردی که پیرامون مناطق مختلف، اشکال گوناگون مواد مخدر و جرایم مختلف پژوهش شده است، باز هم ارتباط فوق الذکر به چشم می خورد. بر اساس تحقیقات موثق اثبات شده است افرادی که مواد مخدر استفاده می کنند، مرتکب جرم نیز می گردند که این امر به ویژه در میان جوانان رواج بسیاری دارد. همچنین اثبات شده است مصرف کنندگان مواد مخدر در مقایسه با افراد غیر مصرف کننده، مرتکب جرایم بیشتری می شوند و مجرمین در مقایسه با افراد غیر مجرم، مواد مخدر بیشتری مصرف می کنند، همچنین بر طبق برخی تحقیقات اثبات شده است افراد معتاد به مواد مخدر، مرتکب جرایم شدیدتری می شوند. مجرمین مواد مخدر دارای ویژگی های شخصیتی و جمعیتی خاصی هستند و اغلب جرائم خاصی را انجام می دهند جرایم مواد مخدر از آنچنان ویژگی و وسعتی برخوردارند که در حوزه های علوم مختلف می توان آن را مورد بررسی قرار داد و هر جنبه ای از جنبه های آن در رسیدگی های قضایی و مبارزه با این پدیده شوم می تواند برای قضات و مقامات رسیدگی کننده اطلاعات لازم و کافی را ارائه نماید. نگارنده در این پایان نامه، سعی وافری به عمل آورده است و به جرایم مواد مخدر، علل و عوامل ابتلا به مواد مخدر، ویژگی های شخصیتی و جمعیتی اردوگاه حرفه آموزی و کاردرمانی استان اردبیل، از دیدگاه علوم جنایی خواهد پرداخت و ابعاد مختلف این جرایم را مورد کنکاش قرار خواهد داد و امیدوار است تا مورد توجه و استفاده علاقمندان قرار گیرد.

فصل اول

کلیات و مفاهیم

۲-۱-مقدمه:

در این فصل ابتدا به بیان مفاهیم و تعاریف کلمات عنوان پایان نامه و مطالب مرتبط با آن پرداخته شده و سپس به نظریات جرم شناسی، سیمای جنایی مجرمان مواد مخدر و رابطه جرم و مواد مخدر خواهیم پرداخت.

۲-۲-تعاریف و مفاهیم:

۲-۲-۱-سیمای جنایی:

مفهوم لغوی سیمای جنایی از دو کلمه تشکیل شده است. سیمای در لغت به معنای چهره و جنایی به معنای جرایمی که دارای جنبه کیفری اند، می باشد (عمید، ۱۳۶۹: ۸۲۵).

مفهوم اصطلاح فوق، عبارت است از بیان جامع همراه با ثبت علمی و نشان دادن چهره و وضعیت جرایم در حوزه قضایی (کتابچیان، ۱۳۹۰: ۱۳).

۲-۲-۲-مجرمین مواد مخدر:

مجرمین مواد مخدر به کسانی اطلاق می شود که مرتکب یکی از اعمالی که در قانون مبارزه با مواد مخدر احصاء شده، گردیده باشند که از آن جمله می توان به نگهداری، اخفاء، خرید و فروش، قاچاق، تولید، توزیع، ارسال، ترانزیت... اشاره نمود.

۲-۲-۳-مواد مخدر:

«منظور از مواد مخدر در این قانون، کلیه موادی است که در تصویب نامه راجع به فهرست مواد مخدر مصوب ۱۳۳۸ و اصلاحات بعدی آن احصاء یا توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عنوان مواد مخدر شناخته و اعلام می گردد.» ولی در مواد ۴ و ۸ برای برخی از این مواد مجازات تعیین شده است که در نتیجه به نظر می رسد برخی مواد هرچند جزء مواد مخدر باشند، تنها به استناد ماده ۱ جرم

شناخته شوند بی آن که مجازات مشخصی داشته باشند، در نتیجه یا به رأی برائت و یا به احکام متفاوت منجر می گردد.

«مواد مخدر به آن دسته از موادی گفته می شود که از طریق کشیدن، تنفس، بلعیدن، تزریق، بالا کشیدن از راه بینی و جذب کردن وارد بدن می شود، با سرعت های گوناگون وارد گردش خون شده و در نهایت با ورود به مغز نحوه ی احساس، تفکر، درباقت و یا رفتار مصرف کننده را تحت تأثیر قرار می دهد.» (پیکهارت^۱، ترجمه مسعود هومان، ۱۳۸۰)

دکتر هاوارد آبادینسکی^۲ در مورد مواد روانگردان و مخدر تعریف زیر را ارائه می کند «ماده ی روانگردان ماده ای است که دستگاه عصبی مرکزی را تحت تأثیر قرار می دهد. ماده ی مخدر منظور از مواد مخدر در این پایان نامه در مواردی که بدون روانگردان ذکر شده، معنای عام مصطلح آن است و شامل تمام موادی است که سوء مصرف می شود

دکتر هاوارد^۳ می گوید «مواد مخدر به موادی اطلاق می شود که اثرات کسل کننده و روانگردان دارند. این تعریف شامل کافئین، نیکوتین، الکل و همچنین مواد غیرقانونی از قبیل ماری جوانا و 25 هروئین نیز می شود.»

دکتر پت دنینگ^۴ و همکاران او می نویسند: «ماده ی مخدر یا روانگردان عبارت است از: هر چیزی که در مقادیر اندک موجب تغییرات قابل توجه در جسم، فکر یا هردو، گردد»

معمولاً وقتی اصطلاح مواد مخدر یا مواد روانگردان را به تنهایی به کار می برند منظور تمام موادی است که مورد سوء مصرف واقع می شوند و از مصادیق "abuse drug" هستند و اعم است از طبیعی، نیمه مصنوعی و یا مصنوعی و همچنین اعم است از

1. Pickhardt

2. Abadinsky .

3 haward

4. pat daning

مخدر به معنای خاص، محرک، توهم زا، آرام بخش و خواب آور؛ لذا در این پایان نامه منظور از مواد مخدرهای روانگردان در مواردی که هریک به تنهایی به کار گرفته شده اند، تمام انواع مواد مورد سوء مصرفی است که روی مغز اثر می گذارند ولی علایم متفاوت دارند (اردبیلی، ۱۳۸۲: ۵۶).

۲-۲-۴- انواع مواد مخدر:

اولین موضوعی که در بحث جرم یابی اهمیت دارد شناخت انواع مواد مخدر است که شامل چه مواردی می شود و در اصل تعریف مواد مخدر چیست، به چه ماده ای مخدر گفته می شود، اهمیت این موضوع به این دلیل است که تفاوت این مواد با دیگر مواد مشخص شود، حدود و ثغورش تعیین شود؛ چون در قانون مبارزه با مواد مخدر همان طور که اشاره خواهیم کرد در این زمینه اشکالات عدیده ای وجود دارد.

به طور کلی مواد مخدر را به چهار دسته تقسیم می کنند: (اسعدی، ۱۳۷۲: ۴۸).

۲-۲-۴-۱- تریاک و مشتقات آن :

تریاک از شیرۀ حاصل از گرزهای گیاه خشخاش (شقایق پاپاور سامنیفروم)^۱ به دست می آید. مشتقات تریاک گاهی به استحصالات تریاک بر می گردد و گاهی به آلکالوئیدهای^۲ تریاک برمی گردد، یعنی آن عنصر شیمیایی که از تریاک استحصال می شود؛ مثل شیره، سوخته، تفاله. اینها در واقع در اثر تغییری است که در خود تریاک ایجاد می شود. تریاک وقتی که سوخته می شود یا به صورت شیره در می آید، به صورت محلول یا تفاله ای در می آید که از استحصال شیره به جا می ماند (شیره تریاک دو نوع است که اولی همان شیره استحصال شده و جمع آوری شده از گرز خشخاش است که در اثر مجاورت هوا و از دست دادن آب خود

^۱. PaPaVer Samnefrom

^۲. Alcaloedhaya taryac

خشک شده و تبدیل به تریاک می شود و در اثر استعمال تریاک با وسیله ای به نام وافور یا بافور آنچه باقیمی ماند به سوخته تریاک مشهور است. دیگری شیره مطبوخ است که در نتیجه مخلوط کردن سوخته تریاک با آب و جوشاندن آن حاصل می شود و مصرف کننده آن را، شیره ای و مکان استعمال آن را شیره کش خانه می گویند) آنچه از صاف کردن و گرفتن آب شیره مطبوخ به دست می آید تفاله نامیده می شود. (سلیمی الیزئی، ۱۳۹۲: ۳۲)

گاهی منظور از تریاک آلکالوئیدها^۱ هستند؛ یعنی عناصری که تشکیل دهنده آن است و در واقع خلوص یا ناخالصی تریاک به آن برمی گردد. مرفین اصلی ترین آلکالوئیدی است که در تریاک وجود دارد. هروئین نیز با تغییر شیمیایی که در تریاک و مرفین ایجاد می شود به دست می آید و متادون نیز از دیگر آلکالوئیدهای تریاک است. راجع به متادون، چون اخیراً مصرف آن برای ترک اعتیاد زیاده شده است، باید گفت: متادون متعلق به گروهی از مواد به نام شهبافیون هاست. شبه افیون ها موادی با ساختار شیمیایی و عملکردی شبیه به مرفین هستند. متادون به صورت صناعی ساخته می شود و به عنوان جانشینی برای درمان افراد وابسته به هروئین و دیگر شبه افیون ها به کار می رود. طول مدت اثر آن بسیار طولانی تر از هروئین است. به طوری که مدت اثر یک دوز واحد آن تقریباً ۲۴ ساعت است در حالتی که در مورد هروئین ممکن است فقط دو ساعت باشد. (سلیمی الیزئی، ۱۳۹۲: ۳۹)

۲-۲-۴-۲- حشی ش:

قسم دوم از مواد مخدر حشیش است که از گیاه شاهدانه استحصال می شود. شاهدانه گیاهی است که در اکثر نقاط جهان می روید و بسته به محل رویش دارای تفاوت هایی می باشد. شاهدانه، به ویژه شاهدانه هندی دارای یک ماده رزینی به نام کانابیس است که در کشورهای غربی و آمریکا «ماری جوانا» نامیده می

¹.Alcaloedha

شود. کانابیس ساتیوا¹ یا همان گیاه شاهدانه قرن ها برای مصارف صنعتی و طبی به خاطر اثرات روان گردان یا برانگیختگی ذهنی حاصل از آن کشت می شده است. ماری جوانا، حشیش و روغن حشیش همگی از گیاه کانابیس گرفته می شود. نام های عامیانه فرآورده های کانابیس، ماری جوانا (گراس، علف، بنگ، دوا و ...) حشیش، روغن حشیش (روغن علف، روغن عسل) و چرس است. بیش از شصت و یک ماده شیمیایی که کانابینوئید نامیده می شوند از گیاه کانابیس به دست می آید. ماری جوانا جوانه و برگ گیاه خشک شده کانابیس است. رنگ آن سبز مایل به خاکستری تا قهوه ای مایل به سبز متغییر بوده و می تواند حاوی تخم و ساقه گیاه هم باشد. (احتشامی، ۱۳۸۳: ۹۱)

حشیش صمغ متراکم شده و خشک شده گل های کانابیس است. رنگ آن از قهوه ای تا سیاه متغییر است و به صورت قطعه ای به فروش می رسد. روغن حشیش از راه جوشانیدن گل ها یا صمغ کانابیس در حلالی آلی به دست می آید و ماده ای چسبنده به رنگ قهوه ای مایل به قرمز یا سبز است. گرچه حشیش عموماً قوی تر از ماری جوانا است ولی روغن حشیش معمولاً قوی ترین شکل موجود است. گراس یا علف، برگ خشک شده گیاه شاهدانه است که به صورت پودر درآمده است و با توتون سیگار مخلوط شده و استعمال می شود. (معاونت آموزش و تحقیقات قوه قضائیه، ۱۳۸۹: ۶۷)

حشیش بوی قوی و طعم تند و خاصیت سکرآور دارد و در کشورهای عربی به قصد تقویت قوه باه استعمال می شود. حشیش بر روی دستگاه عصبی مرکزی اثر می کند و استعمال طولانی آن به لاغری، رنگ پریدگی، ضعف و اختلالات روانی می انجامد. چند دقیقه پس از تدخین یا یکی دو ساعت پس از خوردن حشیش مرحله تحریک آغاز می شود که طی آن فرد احساس خوشی و انبساط خاطر کاذب پیدا

¹.Canabis sativa

می کند. این ماده مخدر معمولاً توسط سیگار استعمالی شود. (همرسلی، ترجمه علیرضا علیزاده، ۱۳۸۹: ۹۲)

۲-۲-۴-۳- کوکائین:

کوکائین آلکالوئید اصلی برگ کوکاست که از برگ های بوتله ای به نام ارگتروکسیم (Ergthroglom coca) به دست می آید که مرکز اصلی رویش آن امریکای جنوبی است. کوکائین پودر سفید، نرم، شفاف و کریستالی با طعمی تلخ است که اغلب با پودر تالک یا ملین ها یا شکر مخلوط می شود و معمولاً به صورت استنشاق، تزریقی، خوراکی با دود کردن و گاهی هم به طریق پاشیدن روی دستگاه تناسلی مصرف می شود. نام های خیابانی coke مخفف کلمه کوکائین، cocaine, condy (شیرینی)، nose (بینی)، snow (برف)، happy (خوشحال، خوشبخت) و gust (مواد گردی، گردو خاک) است. در اصل کوکائین در آب وهوایی مخصوص کاشت می شود به همین دلیل در خاورمیانه امکان رویش ندارد، البته در خاور دور این امکان وجود دارد. کوکائین ماده مخدر گران قیمتی است و افراد فقیر نمی توانند از آن استفاده کنند. کوکائین ماده مخدر بسیار خطرناکی است. روشن ترین علامتی که بر چهره معتادان کوکا دیده می شود فرورفتگی گونه هاست که بر اثر مکیدن برگ کوکا به وجود می آید. فرد با مصرف کوکائین احساس افزایش انرژی، چابکی و سرخوشی زیاد می کند از جمله آثار کوتاه مدت آن پس از مصرف عبارت است از: افزایش ضربان قلب، نبض، تنفس، درجه حرارت بدن، فشار خون، گشادگی مردمک چشم و ... در حالت قطع مصرف نیز افسردگی شدید حادث می شود. از آثار بلند مدت پس از مصرف عبارت است از... از دست دادن وزن بدن، یبوست، دپرسیون تنفسی، لرزش دست ها، آماس وجوش های پوستی به خصوص اطراف مخاط گوش و بینی، اضطراب، بی قراری، سوءظن، رفتار تهاجمی و... ایجاد وابستگی کوکائین مشابه آمفتامین (آمفتامین جزو مواد محرک بوده و فعالیت روانی

را مختل و ایجاد توهم می کنند و محرک قشر مغزی باشند) است و وابستگی شدید روانی ایجاد می کند. خوشبختانه مصرف این ماده در کشور ما بسیار کم است و ممکن است به صورت قاچاقی از خارج از کشور به همراه مسافر وارد شود، ولی مقدار آن کم است. (سلیمی الیزائی، ۱۳۹۲: ۷۷)

۲-۲-۴-۴-کراک:

کراک (Crack) هم نوع دیگری از مواد مخدر است که گاهی تقلبی اش وارد ایران یا در ایران ساخته می شود. براساس تقسیم بندی پلیس بین الملل هرئین به سه دسته تقسیم می شود: نوع اول آن همان مرفین است قبل از عمل استیلازیسیون؛ (از هر ده کیلوگرم تریاک به طور متوسط یک کیلوگرم مرفین به دست می آید و طی عمل استیلازیسیون از هر کیلوگرم مرفین حدود ۹۳۰ تا ۹۵۰ گرم هرئین به دست می آید.) نوع دوم معروف به هرئین خاکستری یا هرئین خیابانی با درصد خلوص بین سه تا هفت درصد است؛ هرئین نوع سوم که به هرئین آزمایشگاهی معروف است با درصد خلوص شصت تا هفتاد درصد است؛ که در ایران اصطلاحاً به آن کراک گفته می شود؛ اما کراک واقعی از کوکائین به دست می آید. (ساکی، ۱۳۹۱: ۳۲۲)

کراک وابستگی شدید روانی ایجاد می کند، مصرف کننده کراک را چه به طریق استنشاق، چه با پاشیدن روی توتون و ماری جوانا و چه از راه کشیدن با پپ استعمال کند، دیگر نمی تواند از مصرف آن خودداری نموده و باید پی در پی آن را استعمال کند. کراک خیلی سریع جذب ریه گشته و به مغز می رسد و حالت تهاجمی به مصرف کننده دست می دهد و باعث بزرگ شدن قلب و افزایش فشارخون می گردد. در اصل فردی که کراک مصرف می کند دیگر بر خود تسلط ندارد و گویا خود را گم کرده است. بدن کسانی که کراک مصرف می کنند پس از مدتی از هم متلاشی می شود. (شاکرمی، ۱۳۶۸: ۹۱)

۲-۲-۵- انواع مواد روان گردان:

تغییر الگوی مصرف معتادان به سمت مواد روان گردان مخصوصاً قشر جوان به دلیل تنوع طلبی و راحت تر بودن استعمال و جابجایی آن و همچنین آثار متفاوتی که در نتیجه استعمال آن در شخص ایجاد می شود، باعث شیوع هرچه بیشتر آنها گردیده و اعتیاد به این مواد مخصوصاً ماده روان گردان شیشه پس از کراک در رتبه دوم در کشور ما قرار گرفته است. مواد روان گردان یا سایکوتروپ^۱ تعدادی فرآورده های دارویی، شیمیایی و صنعتی هستند که برخی از آنها جنبه دارویی داشته و با مجوز پزشک در درمان برخی از بیماری ها مورد استفاده قرار می گیرند. اما استفاده از برخی از آنها اعتیاد آور است و آثاری خطرناک تر از مواد مخدر را به همراه دارد. استفاده از مواد روان گردان در جهان تحت یک نظام کنترل شده قرار گرفته و هم کنوانسیون های بین المللی و هم قوانین داخلی در این مورد به تصویب رسیده است. (شاکرمی، ۱۳۶۸: ۱۰۱)

مواد روان گردان عمدتاً متشکل از داروهای محرک و مواد توهم زاست و تفاوت آن با مواد مخدر در این است که این مواد برخلاف مواد مخدر که وابستگی شدید جسمانی یا روانی یا هر دو را ایجاد می کنند، برخی فقط اعتیاد روانی دارند و بعضی از اینها فقط وابستگی جسمانی ایجاد می کنند؛ یعنی بدن احساس رخوت و نیاز می کند که ظاهراً همان حالت خماری است. بعضی دیگر از مواد مخدر صرفاً وابستگی روانی ایجاد می کند یعنی جسم احساس کمبود نمی کند، اما فکر و روان وابسته می شود، مثل حشیش. این ماده روی مغز اثر می گذارد. تریاک هم وابستگی جسمی ایجاد می کند هم وابستگی روانی. مواد روانگردان موادی هستند که محرک و توهم زا هستند و روی فکر و اندیشه و اراده فرد تأثیر می گذارند و او را در حالت های خلسه آوری فرو می برند که با واقعیت موجود در تضاد است.

¹.sykotrop.

۲-۲-۶- مروری اجمالی بر تاریخ آشنای بشر با مواد مورد سوء مصرف:

مصرف مواد مخدر و روانگردان، در طول تاریخِ مدونِ بشر، با انسان همراه بوده؛ زیرا بشر از قدیم به مصرف گیاهانی که در او تغییر حالت ایجاد می کرده، عادت داشته است، چنان که:

الف - سومری ها، حدود شش هزار سال قبل، از «گیاه خشخاش» در لوحه های خود با عنوان «گیاه شادی بخش» یاد کرده اند.

ب - هندوها از دو هزار و هشتصد سال پیش از میلاد، بر گها و رزین گیاه شاهدانه ی ماده را در مراسم مذهبی استعمال می کرده اند که هنوز ادامه دارد.

ج - انسان حداقل از پنج هزار سال پیش از برگ کوکا استفاده میکرده و برای سرخ پوستان «اینکاها» این گیاه مبنایی روحانی و خدایی داشته و ساکنان منطقه ی آندین آمریکای جنوبی (محل کشورهای پرو، بولیوی و کلمبیا) و برخی مناطق دیگر جهان برای ایجاد نیروی غیرطبیعی و رفع کاذبِ گرسنگی از هزاران سال قبل، برگ های بوته ی کوکا را می جوید

د - مصرف گیاهان و قارچ های توهم زا در میان اقوام مختلف قاره های جهان در طول قرون متمادی و به خصوص در موقعیت های ویژه، مانند مراسم مذهبی و جشن ها معمول بوده است. (احتشامی، ۱۳۸۳: ۱۰۱)

هر قدر تمدن انسان تکامل یافته و دانش بشر، به خصوص در علوم پزشکی و داروسازی پیشرفت کرده، به تدریج زیان های سوء مصرف بسیاری از گیاهان منبع مواد مخدر و روانگردان، فرآورده های آنها و مواد مخدر و روانگردان مصنوعی آشکار گردیده است. (کاکویی، ۱۳۸۴: ۹۵)

به هر حال سابقه ی تاریخی آشنایی و مصرف خشخاش و برخی مواد افیونی مانند تریاک حداقل به شش هزار سال، شاهدانه و کوکا به پنج هزار سال، قارچ های توهم زا به سده های پیش و بسیاری مواد مخدر و روانگردان صناعی به قرن های نوزدهم و